

Architektura drewniana i zrównoważona turystyka

ROZTOCZE WSCHODNIE – MIĘDZY SACRUM A OCHRONĄ DZIEDZICTWA

Geneza i lokalizacja świątyni drewnianych

CZAS
XVI - XIX wiek
dominacja wyznania
greckokatolickiego

MIEJSCE
walory widokowe
funkcja obronna

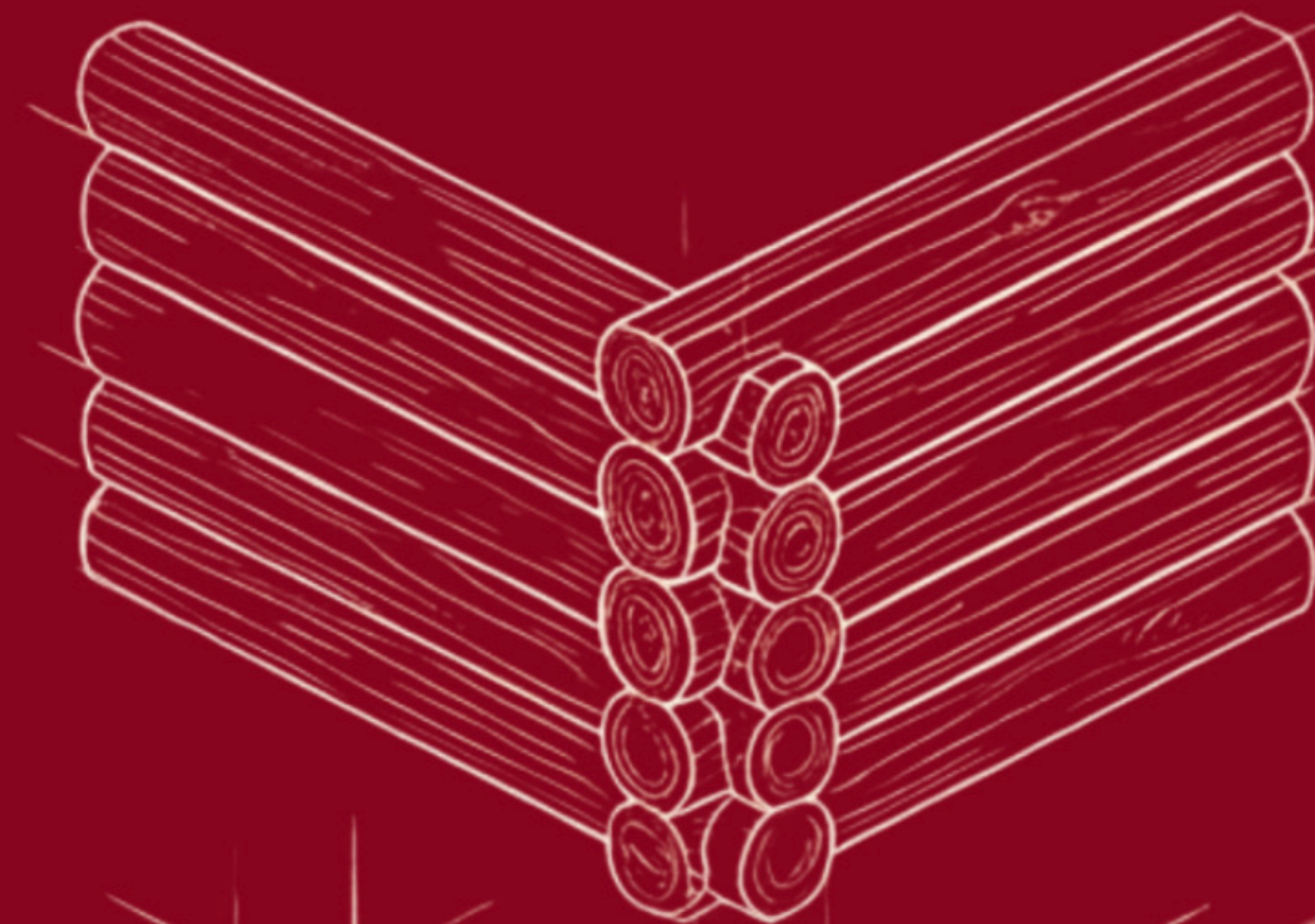

FUNDATOR
lokalny szlachcic
zrzutka wspólnoty

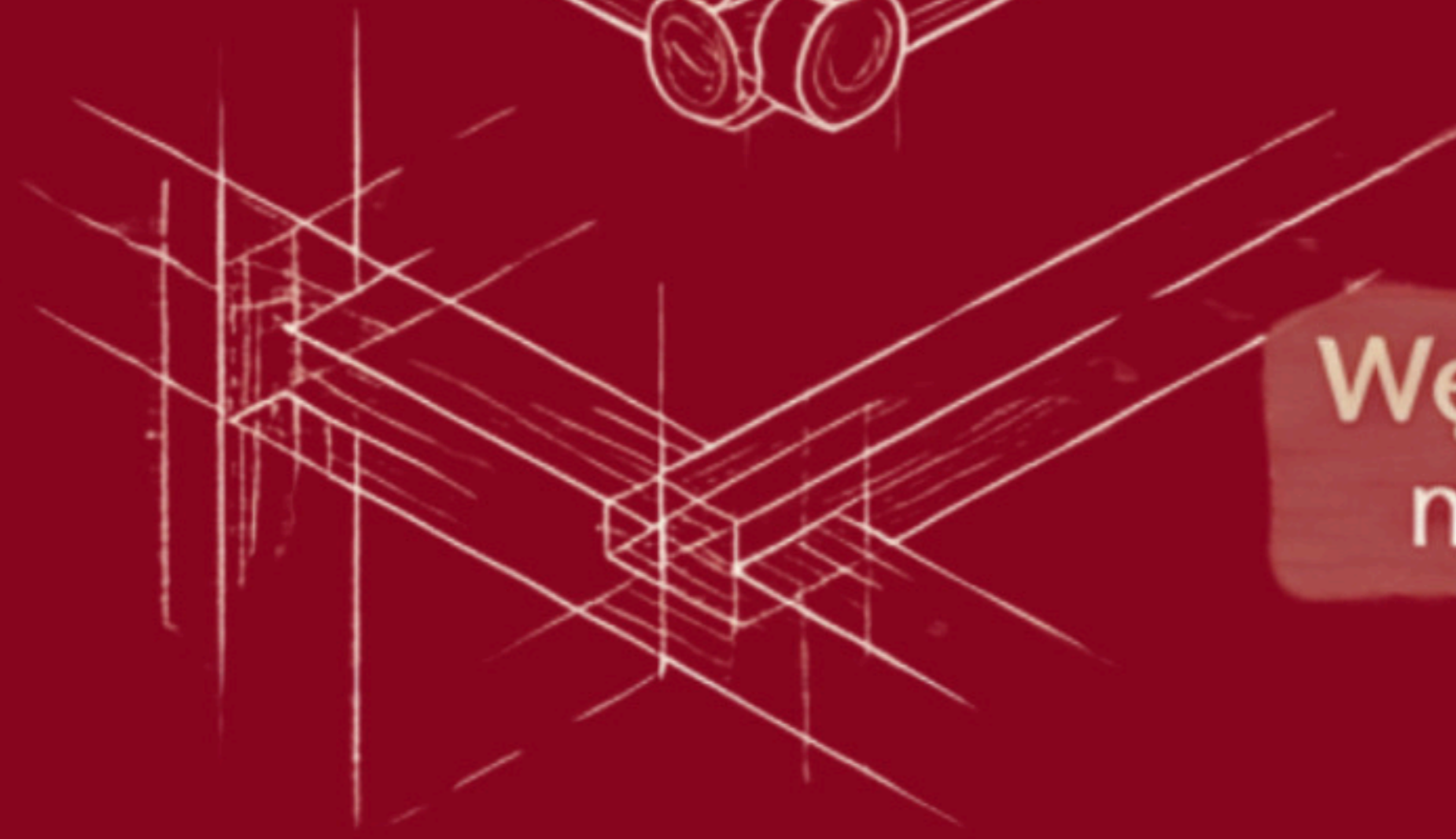

MATERIAL
drewno:
modrzew (bogaci)
sosna (biedniejsi)

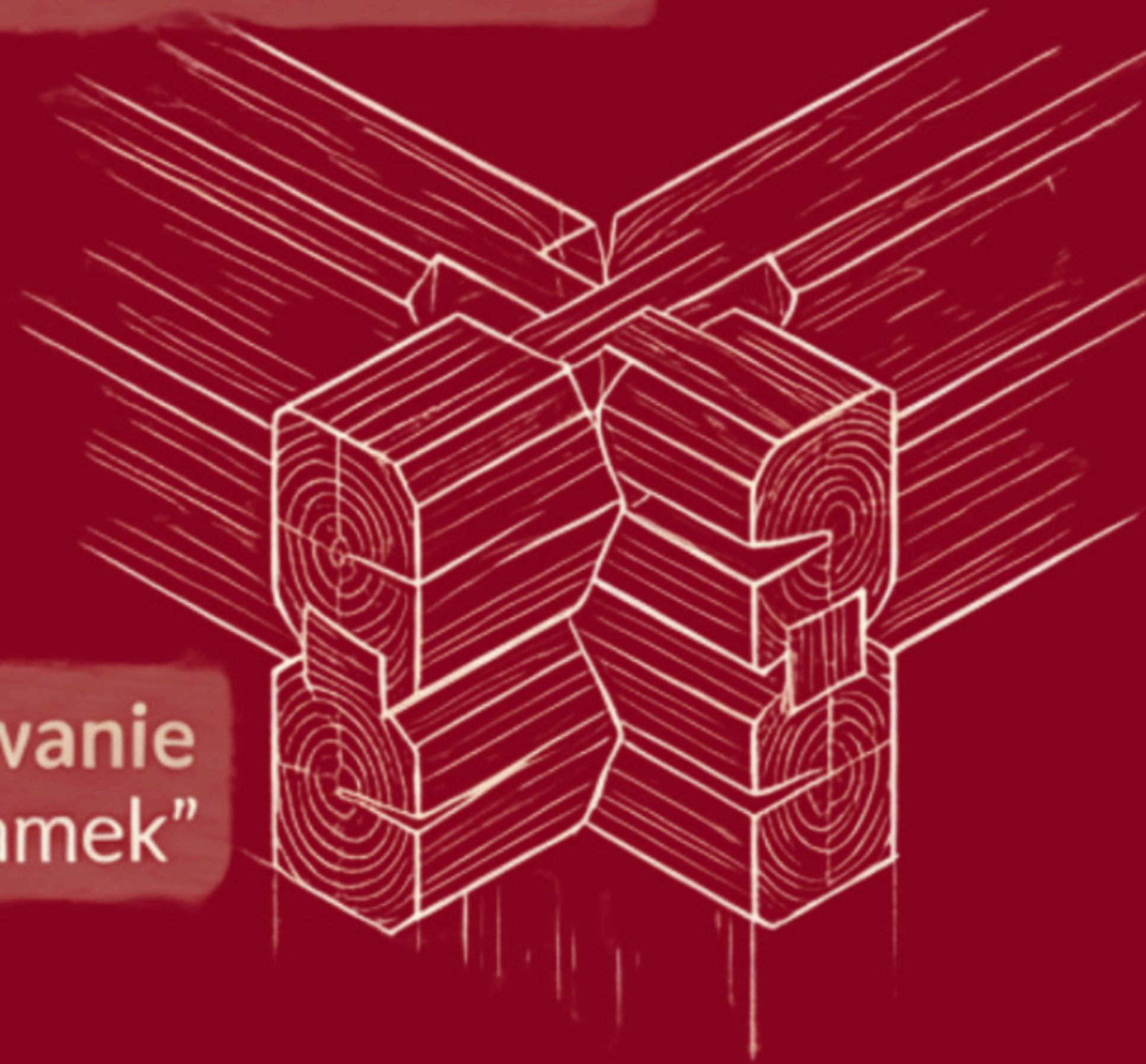
Kunst ciesielski: konstrukcje bez gwoździ

Zrąb
(Poziome układanie belek)

Węglowanie
na "Zamek"

Węglowanie na
"Jaskótczy Ogon"

Anatomia cerkwii

Prothesis (żertwiennik)

Stół przygotowania darów eucharystycznych.

Prezbiterium (ołtarz)

Najświętsza przestrzeń liturgiczna –
miejsce sprawowania Eucharystii.

Ikonostas

Ściana ikon oddzielająca nawę od prezbiterium –
znak granicy między rzeczywistością ziemską i niebiańską.

Nawa

Miejsce zgromadzenia wiernych –
obraz pielgrzymującego Kościoła.

Narteks

Przedśionek świątyni – strefa przejścia
między światem świeckim a liturgią.

Kopuła

Symbol nieba i obecności
Boga nad wspólnotą.

rezone

Radruż: Najstarsza cerkiew w Polsce (UNESCO)

Ranga i wiek:

Najstarsza drewniana cerkiew w kraju (lata 80. XVI w.)

Architektura:

Arcydzieło ciesiołki gotyckiej.

Sztuka:

Bogaty, pięciorzędowy ikonostas (XVII–XVIII w.) oraz polichromie ścienne z 1648 roku.

Zespół obronny:

Kompleks z dzwonnica
o charakterze obronnym.

Legenda i historia:

Miejsce spoczynku
Marii Dubniewiczowej
(branki tatarskiej).

Dziś:

Oddział Muzeum Kresów
w Lubaczowie.

Nowe Brusno: symbol odrodzenia

Cerkiew odtworzona
na podstawie
jedynej zachowanej grafiki
Juliana Zacharijewicza.

Pod opieką Muzeum
Kresów w Lubaczowie.

Otoczona lipami – *kotara*
z liści i pszczelich skrzydeł.

Symbol odradzającego się
dziedzictwa.

Burzliwe przemiany

Zabór Austriacki

Nakaz budowy murowanych świątyń (symbol postępu)

Akcja Wisła (1947)

Wysiedlenia, grabieże, zamiana cerkwi na magazyny

PRL

Ochrona jako "relikty" lub salki katechetyczne

Rok 2000

Powstanie Szlaku Architektury Drewnianej.

Wymowa liczby kopuł cerkwii

1: Jedyny Bóg

3: Trójca Święta

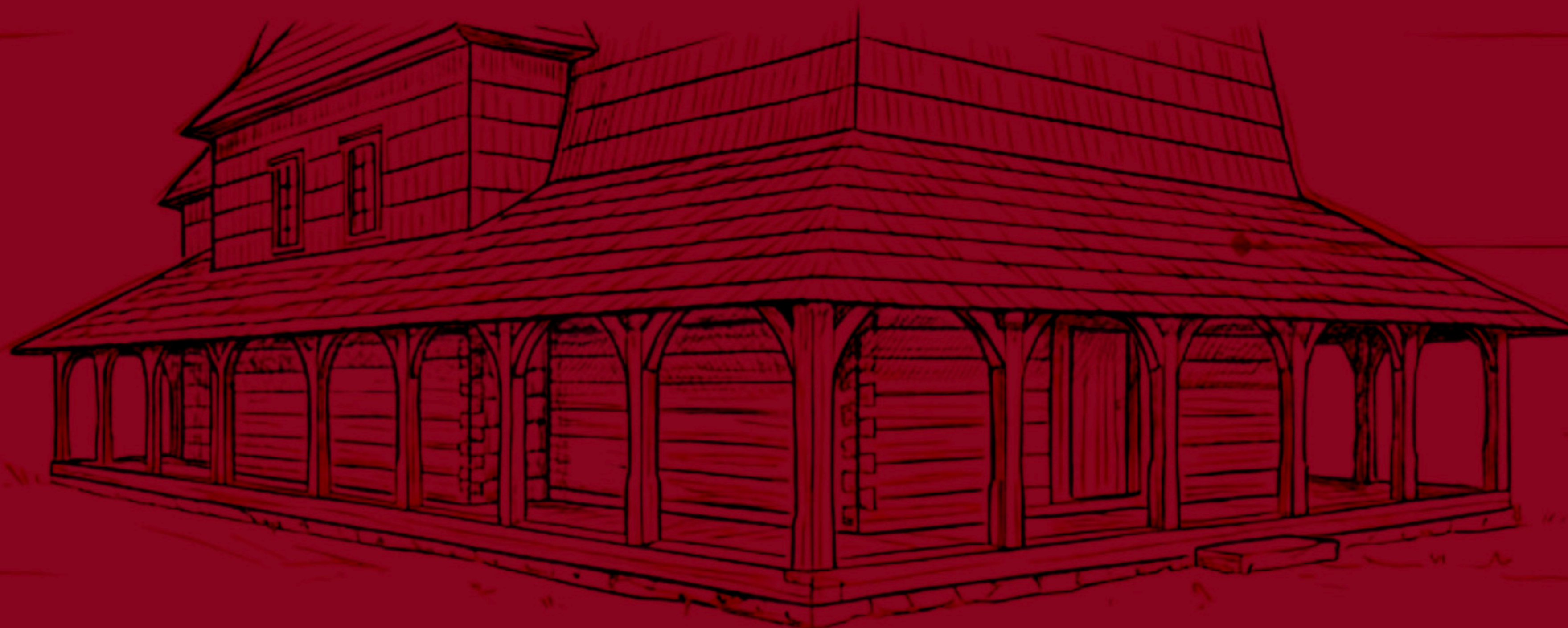
5: Jezus i Czterech
Ewangelistów

7: Sakramenty
Święte

13: Chrystus
i Apostołowie

SOBOTY

Niskie podcienia chroniące fundamenty przed wilgocią i pielgrzymów przed deszczem.

Ikonoostas był chlubą wspólnoty, a kunszt ikon świadczył o statusie fundatorów

Czym jest turystyka zrównowazona?

To taka forma podróżowania, która przynosi korzyści zarówno **odwiedzającym**, jak i **lokalnym społecznościom**.

Chroni **autentyczność miejsca**, wspierając miejscową gospodarkę i stawia na **dogłębne poznanie** zamiast masowego zaliczania atrakcji.

Nie powoduje nieodwracalnych **zmian w środowisku**.

**Środki na
renowację i badania**

**Edukacja
i dogłębne zrozumienie**

**Miejsca pracy
dla lokalnej ludności**

Ochrona dziedzictwa

Skutki turystyki zrównoważonej

Cechy świadomego turysty

- ✓ Turystyka Kwalifikowana: Rower (Green Velo), piesze wędrówki.
- ✓ Przygotowanie: Przeczytanie historii regionu przed przyjazdem.
- ✓ Szacunek: Odpowiedni ubiór, wyciszony telefon.
- ✓ Czas: Zwiedzanie bez pośpiechu, unikanie 'zaliczania'.
- ✓ Małe grupy: Dostosowanie do pojemności obiektów.

Turystyka to narzędzie *rozumienia*.

**Drewno ma zapach, pamięć
i przyszłość –
o ile tylko zdołamy je ochronić.**